

ՀԱՌԱՉԱՆՔ

○○○○○○

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵՑ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵՑ

ՎԱՐԴԱՆ ՔԱՄԱԼԵԱՆ

ԽԱՐԲԵՐԴՅԻ

Դարձեալ մըթագնեց երկինքը Հայուն,
Դարձեալ աւերմունք, դօս Հայրենիքը
Գոռ որոտ կայծակ շանթ ու շառաչում,
Կրկին արեան ծով, հեկ ու հառաչում:

Ահա լսում է, հեծ ու հեծկլտանք,
Բիւրբիւր բերանից աղի հառաչանք,
Թանձր ահաբկու խաւարն է տիրեր,
Մոայլն է պատեր մորմոքող սրտեր:

Երկրորդ տպագրութիւն

○○○○○○○○○○○○○○○○○○

Թ Ի Ֆ Լ Ի Զ

Տպարան Ն. Աղանեանի Պօլից. 7

1915

891.99

Գ-17

ՀԱՌԱՉԱՆՔ

891.99

Բ-17

000000

13 APR 2011

147

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵՑ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵՑ

ՎԱՐԴԱՆ ՔԱՄԱԼԵԱՆ

ԽԱՐԲԵՐԴՑԻ

ՀԱՅ. Խ
1-2

1001
4570

Երկրորդ տպագրություն

000000000000

Թ Ի Ֆ Լ Ի Զ

Տպարան Ն. Աղանեանի Պոլիգ. 7

1915

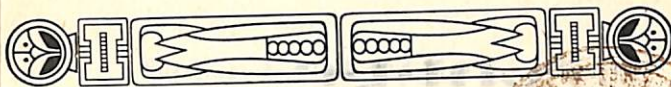
29.08.2013

60376

Ա.Զ.Դ

Մասնով հարկ համարեցի յայտնելու յարգոյ հայ
հասարակութեան, որ սոյն զրուկիս երկրորդ սպագրութիւ-
նը, նախկին սպագրութիւնից անձուես իւր առաւելութիւ-
նը ունի, ամենայն մասամբ, քի բարեփոխեալ եւ քի
յաւելեալ ոսանաւորներով, որը ըստ կարելոյն ջանացեր
եմ մասշտիբ ընել իմ պատուական ընթերցող ազգային-
ներու:

ՀԵՂԻՆԱԿԸ

ԽԱԶԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎԵԱՆԻՆ

Ա Ր Դ Է Ն վաղուց է, որ չէ երևում,
Աստղիկդ ցուլուն լազուրթ եթերում,
Ախով աշխարհէն հրաժեշտ տալով,
Խփեցիր աչերդ, անուշիկ նինջով:

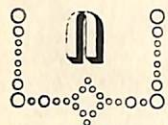
Օրէն սկսեալ մատաղ հասակիդ,
Ժպիտ բնաւին չտեսար դէմքիդ,
Կեանքիդ Գոյութեան ամեն վայրկեանում,
Վէրքը անպակաս տեսար քո սրտում:

Այո, թէև սրտիկդ լիփլիք խոցերով ծածկուած
Փոխադրուեցար յաւիտենականութիւնը,
Եւ լըռիկ ննջում ես սև թաւեայ ամայի մըթին
Գէջ գետնի խորքում, հանդերձ մօր Բոյ՝ զրկախառն
Պարուրուած, բայց և այնպէս այն վաղէմի փայփայած
Իղձերդ արդէն իրականացած լինելով ահա ծածանում
է քո յաղթանակի դրօշակը:

ՆՈՒՆԵՐ

ՎԷՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԵՂԻՆԱԿ

Խ. ԱԲՈՎԵԱՆԻ ԱՆՄԱՀ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ո՛ր Ի ես ի՞նչ պօէտ քեզ ենք փնտրուում,
Արդեօք մի տեղ կան հայրենեաց գրկում,
Աւանդ անյայտ է տեղդ հանգստեան,
Սուրբ գերեզմանիդ կարօտն ենք քաշում:

Ո՞վ քեզ ամփոփեց դրաւ մէջ հողին,
Ո՞վ կար քո մօտը՝ այն ճգնաժամին,
Մի գուցէ դահիճք կեանքէդ զրկեցին,
Մի՞թէ այդպէս էր գիրը քո ճակտին:

Ախ, որ անդուլթը անձիդ բռնացաւ
Վառ կեանքիդ արև քեզանից առաւ
Զի գտուաւ մէն մի՛ որ զքեզ փրկէր,
Կար մինը երկնում, այն ալ էր լըռեր:

Հայի դժնդակ աւուրց սգալիր,
Եղար իրապէս անկեղծ պատմագիր,
Հարանց և եղբարց դարտեր պատմելով,
Մեր ծով վշտերին, վշտեր բարդեցիր:

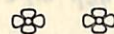
Տոչորուած ազգիդ սիրոյն հալուելով,
Նրա հրովը հն միշտ վառուելով,
Ամեն մի բառը, սըրտիդ խորքերէն,
Նկարագրիր հոգիդ տաղուելէն:

Թէև լռած ես դարտեր պատմելուց,
Արդէն վերաւոր մեր սիրտ խորվելու,
Բայց գրչովդ կերտած կոթող թանկագին,
Քո տեղ պատմում է «վէրք Հայաստանին»:

«Քո վեհազնութեան պատմական գրոց,
Հանդէպ խորապէս գլուխ ենք թեքած»,
Որ ատով եղար խաւարը ցրող,
Ազամայ մի՞թէն՝ Հային ազատող:

Այդ տընկած ծառիդ, ճոխացան ճիւղեր,
Տերևով զարդարուն բողբոջ ոստիկներ,
Որուն արմատներ, աստ անդ տարածուած
Կոկոններ տալով, բացեր վարդիկներ:

Եւ արդ պիտ կանգնենք վեհիդ մահարձան,
Գոնէ անունիդ հիմնենք օթևան,
Գէթ մի՛ այսպիսով, մեր սէրն յայտնած.
Լինինք սրանով, մեր պարտք կատարած:

ՎԱՐԴԻՆ ՍՈՒԱԿԸ

ՄԱՂԿԱՆՑ թագուհի վառ կարմիր վարդիկ,
Իջեր էր ոստիդ սոխակը թռչնիկ,
Քո նրբին փթիթ մեջ թերթիկներուն,
Գլխիկը, դրած սէրդ էր դալալում:

Սաստիկ սիրահարուած գեղանի դէմքիդ,
Հա՛ պճրանքներով շուրջդ էր ոստոսում,
Քաղցր մեղեդեաց ելեջներով,
Առ քեզ ի սրտէ, ներբողներ ձօնում:

Թռթռում էր սիրտը, տրոփում հոգին,
Դողում էր վրադ, չըլլայ որ խամրիս,
Դու էիր միայն նրա բերկրանք:
Առանց քեզի (նա) չունէր երբէք կեանք:

Միշտ սարափում էր վրադ ներբողներ
Սփռում էր շուրջը ծաւալում յեթեր,
Վառ ոգով արդէն, սիրոյդ տարւելով,
Այտէդ համբոյրներ քաղէր տիւ գիշեր:

Փշալիւր թփիցդ վրայէն ժպտուն,
Պիշ նայում էիր քո սիրահարին,
Քողարկուած տերևով ինչպէս նոր հարսի,
Գողտրիկ ակնարկովդ հանելով հոգին:

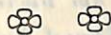
Սա զերդ անմեղուկ խղճուկ էակին,
Գրաւիչ տեսքովդ, ըրիր քո գերին,
Ո՛վ վարդիկ սիրուն, բոսոր պապղուն,
Քո այդ հմայիչ, չքնաղ պատկերին:

Երբ (նա) մեղմագին սեղմեր էր կրծքում,
Դէմքըդ շոյելով քեզ էր պաչ անում,
Յանկարծ ֆշրտաց այն անգութ հողմը,
Տիրեց սարսափը քնքոյշ սրտիկին:

Շար շար նրբասուն, շէնշող թերթիկներդ,
Խօլ հողմը հատ հատ պոկեց կոճղակէդ,
Թօշմած թռռմած աստ անդ ցրցրուած,
Սոխակը ի տես իսկոյն խելըռուեց:

Քո վեհ երկաթէ իզմիրլեան թռչնակդ,
Որ էր պաշտելի էակ վարդենեացդ,
Արձակեց ընդդէմ... հուժկու դալանքներ,
Բայց անաղ արդէն իրմէն խլած էր:

Լեցուեց վշտերով սրտիկը նրբիկ
Արցունք աչերից շիթ շիթ թափելով,
Տուեց հրաժեշտ չոր ոստիդ վերջին
Դէպ լազուրթ եթեր սուրաց լալագին:

Ա Շ Ո Ւ Ն

Ե Կ Ա ի աշունը թափւան տերևներ,
 Պճնաղարդ ծառոց մերկացան ճիւղեր,
 Պատեր է մշուշ, եթերն է մռայլ,
 Տիրեր ամայանք համայն Տիեզեր:

Շիկաշանթ կայծակ վերևից խփում,
 Գոռ որոտներով, կուռում անդադար,
 Մէջ մշուշ անձրև, իրար են խառնվեր,
 Խիղճը բնութեան կարծես սպառուեր:

Ծովեր կատաղած սոսկ գոչուններով,
 Ալիքներ դէզ դէզ, դէս դէն են նետում,
 Դէպ ափն են վազում փրփուր բերանին,
 Բաղխում են հուժկու լանջքը ժայռերին:

Թռչունք շուարած հողմից մըրկից,
 Կծկուած նստեր չոր ոստիկներուն,
 Մեղամաղձ դէմքով, նայում են իրար,
 Իրաց վիճակին սև օրն են ողբում:

Համակ թռչելով ճախրում են յօղում,
 Իսկոյն հապճեպով ետ ետ նահանջում,
 Անյոյս դրութեամբ, իջնում ծառներում,
 Ծափտանքներով կտուցներն սրում:

Դաշտեր ամայի ձորեր ոռոգուն,
 Գետեր սրընթաց դէպ ծով են վազում,
 Սուգ է աշխարհը ամէն ինչ թմրուն...,
 Աննախանձ վիճակ վիշտ ու տրամութիւն:

Աշունը բերեց ցրտաշունչ օրեր,
 Լեռ, բլուր, դաշտեր՝ տխրանք են տիրեր,
 Իջած ասպարէզ սուլում է քամին,
 Տարերք խառնուած անցեր մին միւսին:

ՍԵՒ ԾՈՎԸ

Վ դու սեիկ ծով՝ ինչո՞ւ ես յուզուում,
Գոռ կոհակներդ միշտ տարուբերում,
Այդ լաշնածաւալ գեղանի ափունքդ,
Անհուն դարերով ծեծում ես ծեծում:

Ալիքներդ հապճեպ մին միւսին խփում,
Ջածի պէս ցանցիւր դէպ վեր են ուռչում,
Այդ կուտակ կուտակ խիտ Ալկիոններդ,
Գոռ գոչուններով դէպ դուրս նետարտում:

Վիթխարի ուռչով, փրփուրներ ճակտիդ
Բռնած հեքանքով արշաւում չորս դիդ
Գործելով հա միշտ, անզուսպ արձակում,
Ընկնում փշրւում, ցիրուցիւր լինում:

Որոտում ոռնում շուրջդ աղմկում,
Ինչո՞ւ բերնիցդ պիտակներ թափում,
Խօլ խայտանքներով, ծալք ծալք վէտվէտում,
Սոսկ շուցներով դէպ ափն ես խուժում:

Ալիքներդ բեկ բեկ, ալիքներդ պղտոր,
Ջարնում ես իրար անվերջ անդադար,
Քերծելով եզերքդ փախչում ես ետ ետ,
Կրկին հե ի հե վազում ես յափերդ:

Միշտ վրդով հայեացք նետում ես շուրջդ,
Խոպ խոպ ծոփծալով, պատռում ալիքներդ
Շառաջներդ սարսուռ լսում են անեղ,
Ահեղի ձայներ գորշ տարտարոսէդ:

Ալեաց խառնիխուռն տարափներ տեղում,
Երկինք և երկիր, իրար ես խառնում,
Դարու փոսն ինկած չունիս դադարում,
Միշտ սրտիդ խորքէն վշտերդ հառաչում:

Ո՛վ դու սեիկ ծով, ո՞վ ես սրոնում,
Որ ֆշրուն ալիքներդ, դէս դէն վազցնում,
Ալ չկան չկան՝ «Տրդատ և Տիրիդ»,
Որ քո վրայէն դէպ Հոռոմ գնան:

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԱՐՁԵԱԼ մըթագնեց երկինքը Հայուն,
Դարձեալ աւերմունք, դօս Հայրենիքը,
Գոռ որոտ կայծակ շանթ ու շառաչում,
Կրկին արեան ծով, հեկ ու հառաչում:

Ահա լսում է, հեծ ու հեծկլտանք,
Բիւրբիւր բերանից աղի հառաչանք,
Թանձր անարկու խաւարն է տիրեր,
Մռայլն է պատեր մորմոքող սրտեր:

Այրիացեալ կանայք, հարս աղջիկք կուսանք,
Բռնաբարումի եղած են բաժին...,
Պէս պէս նախճիրներ գործող վայրենի,
Դարեոր (սա) չիք դաւաճան ցեղին:

Միշտ զարհուրելի կարմիր տեսարան
Ընկած է վիճակ խղճուկ հայութեան,
Կրում ահուկի ձիգ երկար դարեր՝
Անվերջ անդադար բէթղեհ'մեան ջարդեր:

Երախայք հանում ի փորոց մարցըն,
Թրատում մորթում, անմեղ էակներ,
Եւ անասելի նոցա եղեռնանք...
Տեսնող մարդկութեան բերում ցնորանք:

Արեան դաշտի մէջ ցնցող հողիներ,
Տեսէք անկենդան, Մերազնեայք փռուեր,
Շարտուած դէս դէն, ջլատուած դիեր,
Որպէս աշնային թափուած տերեւներ:

Մորթեր դէմքերի, քերծուած քերդողուած,
Փշրուած գանկեր, ուղեղներ թափուած,
Մին մինի կողքին, բարդի բարդ ընկեր,
Դաշտք, հովիտք, բլուրք, ձորեր են լեցւեր:

Մանուկներ մատաղ ընկած մայրերու
Արիւններ հոսող կրծքերու վրայ
Օդն է ցնդում նրանց ճշ-ճչանք,
Ինկած լքման մէջ, չունին տէր տիրւանք:

Մշուշ է պատեր, երկինքը Հային,
Մըրիկն է փչում... Թորգոմայ տանը,
Կրծքերից վազած, արեան գետակներ,
Արդէն տեսնում է՝ համայն տիեզեր:

ԳԱՐՈՒՆԸ

Ե Կ Ա Ի Գարունը, պճնուան ծառներ,
 Ճոխ տերևներով զարդարուան ճիւղեր.
 Ոստեր ոստերի խիտ խիտ փաթթեալ,
 Զորք, բլուրք, հովիտք կանանչ է բռնած:

Հստում են երգեր համայն կողմերից,
 Պէս պէս ձայներով ամեն բերանից,
 Ետում է կեանքը հրճուում են սրտեր...
 Տիրեր խանդաղանք անհուն տիեզեր:

Թռչուններ խումբ խումբ բուրաստաններում
 Ելէջներով ոստէ ոստ նետում,
 Նրբին տերևոց, հետը խաղալով,
 Աղմկում շուրջը իրանց ճողրանքով:

Ճեղքելով օդը սուրում են յեթեր,
 Սաւառնում անծիր, գիրկն հորիզոնում,
 Եւ վար իջնելով, աջ ձախ ճախրանքով,
 Ծառերուն վրայ իրանց քըթըտում:

Գեղաթոյր ծաղկունք, թփոց վրայէն,
 Հրապուրում են անց ու դարձողին,
 Ոստեր ժաժուելով մեղմաշունչ հովէն,
 Շարժում են գլուխ. կարծես բարենն:

Իրանց անուշիկ հոտուն բոյրերը,
 Թեթևօրօր զեփիւռն, փչելով մեղմիկ,
 Քշելով յուշիկ հեռուն տարածում,
 Համայն մարդկութեան բերկրանք են առթում:

Ծաղկանց թագուհի, վարդն ալ պարտիզում,
 Պիշ պիշ նայում է, իր սիրահարին,
 Իւր գեղափթիթ տեսքով հմայուն,
 Խղճուկ սոխակին ըրեր իր գերին:

Ո՛րը իջնելով, ոստիկին վրայ,
 Երգում է սիրած սիրուհու սէրը...
 Բռնել է ձայնը շուրջը պարտեզին,
 Զ՛կայ դադարում. սիրուն դայանքին:

Գարունը բերեր պերճ պայծառ օրեր,
 Մէգ, մշուշ, ցրուեր երկնակամարէն,
 Բացեր եթերը ջինջ կապոյտ դէմքը,
 Արդէն ցնծութեան մէջ են ամէնքը...:

Լ ՈՒ Ս Ի Ն Ը

Վ, դու լուսին, ինչո՞ւ տխուր,
Յուշիկ յուշիկ ժուռ կուգաս,
Միթէ դձև ալ Հայի նման
Սև օրերով կը սգաս:

Ո՞ր ամպերը, դէմքիդ քաշած,
Մտմտալով գնում ես.
Մոայլամած ու մեկամաղձ,
Անտէր Հային նման ես:

Երբ կ'երևիս երկնի ծոցէն)
Ամպոց մէջէն լողալով,
Դու տրտմադէմ, հոգսերով լի
Հայերիս պէս միշտ ցաւով:

Այդ օդային տափաստանում,
Չունիս օր մը, դադարում,
Հայի նման անօթեան
Դու ամպոց մէջ թափառում:

Մերթ կը գոցուի, մերթ կը բացուի,
Ազօտ դէմքդ ո՞վ լուսնակ,
Խիտ ամպերը արգիլում են
Տեսքդ ցոյց տալ համարձակ:

Միշտ անմռունչ շրթունքներդ,
Մունճի նման անխօսուն,
Գուցէ քեզ ալ, արգիլուած է,
Բողոք բառնալ պէս Հայուն...

Անթիւ աստղեր ցան ու ցրիւ
Դիտելով քեզ հեռուէն,
Ափ ի բերան խուլ զարմացմամբ
Հոգսէ ազատ կարծում են:

Մինչդեռ քո հեզ սիրտն էլ ամպոտ,
Հայի սրտին պէս վէրքոտ...,
«Որ կը հեծէ ձիգ դարերով
Օրն ու արևն միշտ սուգով»:

ԶԱՆԳԱԿՆԵՐ

Ա ՆԱ. ղողանչում թովիչ զանգակներ,
Որ իրանց ձայնով, լոյս են աւետում,
Զարթիք ո՛վ Հայեր, ձեր ծանր քնէն,
Բացէք աչերնիդ վեր կացէք մթէն:

Դեռ կուգէք քնել նաննի օրօրով,
Միթէ չեկաւ ձեր ժամը զարթնելու.
Ալ բաւ չէ՞ տարուէք սին երազներէն,
Որդիք գերութեան միշտ ասել տալու:

Ձեր կենաց փառքը մինչ երբ ուրիշին,
Թողնէք որ (նոքա) ընդմիշտ անուշէն,
Այդ դժուր պիտ լինէք... ստըրուկ կեանքէն
Փրկող ձեր անձը բռնութիւններէն:

Տեսէք Պալքանեան եղբարց Միութեան,
Լուծն են խորտակում թուրքի բրտութեան.
Կրակ բոց եղած լափում են նրան,
Ըստ իս կսպառնան դահին տապալման:

Միթէ որ Հայեր դուք հա՛ շարունակ,
Դարեր համընթաց պիտ այդպէս մնաք...
Ելէք՝ ձեր տեղից, զարնում են զանգեր,
Քնանքի ժամին արդէն վերջն եկեր:

Ահա ղողանչում դղորդ զանգակներ,
Զարթիք ո՛վ եղբարք, նայեցէք շուրջ ձեր,
Դիրկն խաւարին հերիք չէ՞ նիրհէք,
Ամէն ո՛ր ելեր, է՛ր դուք մնացեր:

Ն. Ս. ՕԾՈՒԹԵԱՆ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆԻ

Ս. ՅԵՇԱՏԱԿԻՆ

ԻՇՏ մ'ալ աւելցաւ, ծով ցաւոցդ Հայ Ազգ,
Դարեր համընթաց վըշտերով պատուած,
Կոյր բաղդը գէթ մի՛ դէպ քեզ չի ժպտած,
Միշտ ճակտիդ կնիք սևով դրօշմած:

Ահա քո սգոտ մռայլուած դէմքիդ,
Դրած ես ձեռքդ կնճըռոտ ճակտիդ.
Պոցերով լեցւած էջերը սըլտիդ
Ողբում ես մահը, երկաթէ վեհիդ:

Դու որոնում ես պաշտելի Պետիդ,
Որ դընէր դարման շարաւոտ վէրքիդ,
Բայց աւանդ որ (նա) ալ չկայ չկայ՝
Ինչպէս իր անձը, քո ցաւը զգայ:

Արդէն քաջ գիտես, նորա բաղմազան...,
Բողոքներն ընդդէմ անիրաւութեան,
Ժբրե կուռ ամբոց քո անձին պաշտպան,
Անձը դրած էր քո սուրբ գոյութեան:

Արդ ծունըր եկած հանդէպ շիրիմին,
Տաղով, մեղեդով, յուզուած հէկագին,
Մորմոքուած սրտով, քո մեծ կորստին,
Կուտաս համբոյրներ սուրբ գերեզմանին:

Դրեց հանգստի ի մէջ տաճարին
 Սլացաւ հոգին թռաւ դէպ երկին
 Քո Պետ պատմական երկաթ իզմիրըեան
 Խլուեց քեզանից ընդմիշտ յաւիտեան:

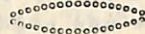

ԱՐԵՒԸ ԵՐԿՆԻ

ԼՈՒՍԱՏՈՒ երկնի նրբապատ կրծքից,
 Ծաղում է արփին շաղ տալով դէպ վար,
 Ճոխ ճաճանչներով փռում աջ ու ձախ,
 Հապա մեր աշխարհն ինչ՞նչ է խաւար:

Ձորեր և բլուրք, դաշտ ու հովիտներ,
 Անփարատ թանձր մառախուղ պատեր,
 Կեանքի օրօրան այս հին աշխարհը,
 Ձեղաւ որ պայծառ արև մը տեսնէր:

Որ միշտ ծառացած բարդ բարդ գոռ ամպեր
 Գորշ մութն է պատած եթերն այդ երկրի,
 Կարծես կայանն է բնութեան կրքի,
 Եղած ենթակայ անպուծ տարներքի...:

ՈՐԴԻՔԸ ԱԻՆԵՐ ԵՐԿՐԻ

ԱՅՈՒ աւեր երկրի դժբաղդ զաւակներ
Աւեր հայրենեաց հիւծւած էակներ,
Այս ի՞նչ կեանք, արեւ, այս ի՞նչ դառնութիւն
Որ ձեզ տիրեր է անդուսպ բռնութիւն:

Ովքեր ձեզ գլորին գիրկըն սե բաղդին
Իրանց թրին տակ ձեր կեանքը դրին,
Որ անս խրոխտ կանգնած վեհութեամբ
Նայում ձեր վրայ խոժոռ հեգնութեամբ:

Եւ արդէն նրանք տիրած ձեր ինչքին
Բռնած մերկ սրեր կանգնած ձեր գլխին,
Դուք որպէս գառներ եղած խոնարհ, հեզ
Վազը ու գայլ դառած բզկում են զձեզ:

Ո՛հ լսում արդէն ձեր խուլ հառաչներ
Սուրի ու սովի օրհասն է տիրեր,
Ձեր պատմավայրեր արեան ծով դառեր
Ծաղրում ձեր վիշտն համայն տիեզեր:

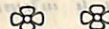

ՀԱՅԻ ԱՂԵՐՍԸ

ԵՐԿԻՆՔ և երկիր
Աչքերն քեզ յառած,
Եւ ամենայն բան
Կամքիցդ է կախուած,
Արդեօք չե՞ս տեսնում
Հայերիս զիճակ,
Մեր հոգին խորված
Մեր սիրտն է պապկած:

Նայէ բարձունքէդ,
Կարմիր բորենուն...
Դեռ ախոր ժանքով
Ուտում է՝ հայուն,
Ո՛հ միթէ այդ քո
Անհուն երկնային,
Դեռ չ'կատարում
Կամքդ Աստուածային

Մինչ երբ մեղանից
Երես դարձունես,
Ալ հերիք հայէն
Ոխ վրէժ լուծես,
Ընկեր ենք անծայր
Տանջանքի ծովում,
Եւ արդէն անս
Քեզ ենք աղերսում:

ԱՐՑՈՒՆՔՆԵՐ

Ա Ն Հայաստան ընդէր լինիս
Բորիների որջարան.
Ինչո՞ւ այդպէս միշտ եղած ես
Հէգ հայերիս սգարան:

Ա՛խ Հայաստան միթէ այդպէս
Միշտ պիտ' մնաս վշտարան,
Եւ կամ միթէ անվերջ հային
Դու պիտ' լինիս տանջարան:

Ա՛խ Հայաստան դաշտ ու ձորըդ
Հայ արիւնով ներկուան,
Հովիտներդ լիք որբերով
Անհայր անմայր անպաշտպան,

Չունիս ոչ մի սիրտ կաբեկից
Որ հէգ որդւոցդ սփոփէր,
Խնամատար իւր ձեռներով
Սրբէր նրանց արցունքներ:

Խտանում են օր ըստ օրէ
Որբիկների հոծ շարքեր
Անպատասպար և անտէրուկ
Դռներումն են մնացեր:

Ոտաբուպիկ մէջ ցնցոտեաց
Իւրեանց մերկուկ թաթիկներ,
Կառկառում են ճկճկուելով
Աղերսում են բարիքներ:

Բայց թէ ո՞ւր են աղնուսիրտ (?)
Ողորմասէր այն անձեր
Որք ծնուած են միայն իրանց
Հեցնելու կոկորդներ:

Ա՛խ Հայաստան արդէն վաղուց
Անտանելի է վիճակ մեր,
Աչքերն խփած են չեն տեսնում
Բաղդերով լի մեծ ազդեր:

Թ. Թ. Թ.

ՈՒՐ Է

Ան չեղաւ օր մը երգէի աղբիս,
Փրկապան՝ անդորր ու ազատ կեանքը,
Ան չեղաւ գէթ մի տեսնէի նրա
Դէմքին ծփծփար ճոխ ճոխ ժպտանքը:

Որ այլև անհետ բռնութեան օրեր,
Վերնար նրանից դժնդակ դարեր,
Եւ չի արատուէր ընտանեաց պատիւն,
Լինէր նա տէրը իր առաքաստին:

Ան թէ տեսնէի որ կեանքի ազատ
Եղեր է կայան՝ աշխարհը մերին,
Արնակօլ սրտից վէրքոտ ծալքերէն
Լինէր դադարուած հառաչը հային:

Եւ ալ կաշկանդուած չըլլար նա այլոց
Ազատ թռիչքով սլանար առաջ,
Բացուած մայիսեան դուարթ վարդից պէս
Շարժէր նախանձը համայն մեծ աղբաց:

Տեսնէի հային ուսման տաճարում
Ուսուցմն աւարտած՝ լեցուած գիտութեամբ,
Եւ լինէր ծաղկած լքուած մեր աշխարհ
Որ երբեմն ինչպէս եղած ոսկեղար:

Ալ այսուհետև չտեսնեմ հային,
Որ եղած լինի ծառայ օտարին,
Ան ընազեղուն մէջ իւր հայրենեաց
Գէթ տեսնեմ նրա ժպտանքը դէմքին:
Թուխալ օրինակները իսպառ անհետուած
Շարաւոտ սրտի էջերը բուժուած:

Զ Օ Ն

ՆՈՑԻՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ

Առ մեծագոր եւ ինքնակալ ողորմած կայսեր
ՆԻԿՈԼԱՅ երկրորդ համայն Ռուսիոյ:

Ով մեծափառ Արքայ մեծն Ռուսիոյ,
Միշտ սէրդ ես տածում՝ զթառառ բարւոյ,
Ներքոյ հովանուդ եղեալ Ազգերին,
Կեանք ես պարգևում դու, միշտ սրտագին:

Եւ մի ես նայում ամենքի վրան.
Գալով սրբասուն օրհնենգդ հայրական.
Որը ուսած ես մեծ վարդապետէդ...
Սրտաբուդիս ոգով, սիրող վեհապետ:

Միշտ մրրիկներից ազատ ապահով
Լինիս ով Արքայ, ընդհանուր տոհմով,
Բազկի հովանեաւ մեր մեծ սուրբ փրկչին,
Գահդ անսասան քնայ ամրագին:

Եւ եթերային աստղերք, շար ի շար,
Շուրջդ պատելով, փառքիդ փայլք տային,
Լինիս եզակի... համայն աշխարհի,
Ո՛չ մինը լինէր հասնող քոյ փառքին:

Նա և երկար կեանք թագաժառանգին,
Լինի սիրելին «նա» իր մեծ ազգին,

Հեռաւես, խոհուն, մտքերով բեղուն...
Նմանի հոգով մեծ պապ Պետրոսին:

Մարս աստղի նման, լինի վարվուռն,
Ունենայ վսեմ պանծալի անուն,
Եւ փառքը հասներ դէպի ծն եթեր,
Շնորհքն Աստուծոյ իր վրայ կաթեր:

Իսկ մայր Ռուսիոյ մեծ կայսրուհուն,
Եւ իւր թանկագին դստերք սիրասուն,
Անհուն երջան կեանք սրտի բերկրանք
Լինի բաժինը «նոցա» մշտագին:

Կեցցես ով Արքայ մեր մեծ Նիկոլայ,
Կեցցես վեհապանծ պետ տանն ռամանեան,
Որ կուտաս աղէպց խնամքդ հայրական.
Մեծ կայսերութիւնդ տեւէ յաւիտեան:

Վ Ր Է Ժ

Տղերք, արդ ժամն է, ժամն է՝ փրկութեան,
 Ձեր սրով կտրել հանգուցը Գորդեան
 Զնշեցէք ոսող ցեղը մահիկին

Աշխարհի մըջի այդ ճիւղներին:

Մեր վեհ անձնուէր նահատակ քաջաց
 Ձեզ են բողոքում՝ արիւններ նրանց,
 Առէք վրէժքն ձեր հարանց եղբարց,
 Որ հանգիստ քընին մէջ գերեզմանաց:

Հայի արեան ծարաւ, այդ բորիներին,
 Ձեր մերկ սրերը խրէք կուրծքերին
 Մեղացոց արեամբ դաշտեր ոռոգուին
 Չըթողնէք այնտեղ... նրանցից ոչ մին:

Վայրենի ցեղըն խիստ հրոյ ճարակ
 Վառեցէք նոցա որպէս մի պուրակ,
 Ձեր յաղթանակին անվերջ յիշատակ,
 Պարգեցէք «Կարին» հայոց դրօշակ:

Եւ հասնի լուրը շտապ սուլթանին,
 Սարսափը տիրէ (Եւլտըղի քէօքին)
 Խաւարը պատէ Վոսփորի ափին
 Ողբ ու կոծ տեղայ խալիֆի գլխին:

Բ Ա Ր Ի Ե Ր Թ

Չե՞ք բարի երթ, ընկերներ,
 Հայոց կորիւն առիւծներ.
 Յարգանք ձեր վեհ սրտերին,
 Մեր թանկագին հերոսներ:

Ձեզնով պիտի փրկուի
 Դարեր տքնող Հայաստան,
 Ձեր յաղթական սուրբ արնով
 Պիտ' աղատուի աղքն հայկեան:

Ձեր անունից շանթահար
 Գիւրդն արդէն սարսափում,
 «Դեռ չի ելած դուք մարտի,
 Տրեխք ձեռին (նա) փախչում»:

(Նա) քնջ գիտէ որ դուք ոչ...
 Մահից երբէք չէք սոսկում,
 Հրով լեցուած ձեր սրտեր
 անահ, յառաջ ընթանում:

Երբ լըսեցիք բացվեր է
 Ասպարէզը զէնքերու,
 Իսկոյն ելաք դուք ոտքի
 Շուտով այն տեղ... հասնելու:

Ձիգ դարերով բարդուած
 Ձեր վրէժքն առնելու,
 (Նոցա) գործած եղեռնանց
 Հաշիւները մաքրելու:

Այն սիրելեաց... շիրիմներ
 Թուրքի արնով լուարու,
 Եւ (շանց) այնկից սրբելով,
 «Նոր օր...նոր կեանք...հիմնելու»:

Աստուած ձեր հետ, եղբայրներ,
 Հայկայ ընտիր զիւցաղներ,
 Փառք ու պարծանք ձեր անուան,
 Հայաստանի փրկիչներ:

ՀԱՅ ԿՈՌՈՂՆԵՐԻՆ

Ա ՅՊ ձեր վսեմ ճակտերին
 Կուտանք համբոյր սրտագին,
 Ի նշան սիրոյ յարգանքի
 Արժանի էք լիովին:

Որ դուք խրոխտ անվեհեր
 Կուրծք դէմ տուած թշնամեաց,
 Խիտ շարքերը ճեղքելով
 Փռում բիւր հաղարաց:

Այս տեսնելով ոսոխք ձեր
 Յետ փաղչում են սառսուրով.
 Չունին այն սիրտ որ կրկին
 Շարք կաղմելով ճակատին:

Առիւծի պէս հերարձակ
 առաջ էք նետում համարձակ,
 Դար ու դաշտեր, տափներով,
 Փնտրում էք ձեր որսակ:

Նոքա որպէս նապըստակ...
 Փախբրտում են դէպ լեռներ,
 Ուր էլ մըտնին... չեն պրծներ,
 Երբէք ձեզնից այդ օձեր...

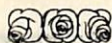
Մկների պէս ծակամուտ
Ապառժոց մէջ սքլում են, (պահում են)
Անից անգամ չեն շինչում
Կոկորդներն սեղմում են:

Տիրեր սաստիկ զարհուրանք
Այդ վատ ցեղին արիւն խում,
Որ տեսնում է իր վերջին...
Թաղման ծէսն է կատարում:

Կենաց կեանքի արեան դաշտ
Արդէն բացվեր լայն արձակ,
Մեծ է Աստուած պիտ առնէք,
Դուք յաղթութեան մրցանակ:

Կեցցէք տիտայնք քաջաչեան,
Սուր ձեռ առիք փրկութեան,
Դուք էք աղգին պատուաբեր
Այն վեհ անձինք յանձնուէր:

Դարեր կանցնին շատ ու շատ...
Բայց ձեր յանուն յաւիտեան
Անջնջիլի յիշատակ
Պատմութեանց մէջ պիտ մնան:

ՄԵԾ ԳԱԶԱՆԻ ՄԱՆԸ

Բացեց վերին դահլիճը
Եկան բազման վեհերը...
Խիստ կարևոր մի գործի
Մեծ խորհուրդ կար այդ օրը:

Այն պատմական (բորենուն)...
Շատ միտք արին, ինչ անեն
Ալպիօնը վեր կացաւ
Վճիռ տուեց որ թաղեն:

«Տեսէք (ասաց) նեխօտիւր
Որպէս պահել քլխածին»,
Լուրջ միտք արին որ իրօք
Պատուհաս է աշխարհին:

Այդ մեծ ճանբուն... միշտ վրայ
Խիստ անյարմար դատեցին,
Պարտ ու պատշաճ, ըստ հարկին
Գտան ելքը սատկածին:

Յանկարծ լսեց չորս կողմից
Հրետների գոռունքներ,
Խբում էին խիստ հուժկին
Մինչ... հորելու գամբռոխն:

Արհաւիրքը կատարեալ...
 Եկան հասան մահ երթին,
 Գլոր մլոր տանելով
 Խորքն իջըրին անդունդին:

Այդ թարխոտուած դիակը
 Նախ մասերի... բաժնեցին,
 Ապա նրա քմաղքը
 Առով փառով... թաղեցին:

Թէև անշուշտ քիչ մը ուշ...
 Ինչ որիցէ... վերջ տուին
 Յո՛ւ մարդկութեան իսկ՝ ժանտաղտ
 Աւերակիչ միջբոսկին:

Որը մի բան չարեց գովելու
 Այլ միայն անուն շահեց բորենու...

Թէ եւ օտարը քեզ սիրում են,
 Բայց դու երբէք մի հաւտար,
 Որովհետև այդ շոյանքն է,
 Կեղծ ու պատիր, անկատար:

Նոքա միշտ էլ սերտ, սրտաբար,
 Շռայլում են ժպիտներ,
 Եւ ճակտիցդ հն քաղելու,
 Կեղծիքով լի համբոյրներ:

Մինչև իրաց նենգ մտային,
 Չիք խորհուրդքն աւարտած
 Ճիգ են թափում, հոնակ տեսնելու,
 Սև իղձերը կատարուած:

Բայց դու, հայ ազգ, արթուն կացիր,
 Չէ մրափի ժամանակ...,
 Նաւիդ ղեկը դու հմտաբար,
 Բռնիր ձեռքումդ ամրաբար:

Զգոյշ եղիր, կուլ չ'գնաս,
 Փրփրագոռ ալեաց մէջ,
 Յանկարծ չը տաս քո դարևոր,
 Վեհ գոյութեանդ իսպառ վերջ:

Սէր միութեան զէնքը ձեռիդ,
 Ամուր բռնիր սրտովին,
 Թէ դու, կուզես որ չի մնայ,
 Լոկ քո անուն աշխարհին:

ԱԶԳԻ ՊԱՀԱՆՋԸ

Ա. Հ. Ա. դարևոր գահը՝ պատմական,
Բազմած վեհապանձ Գէորդ Սուրենեան,
Հօտիդ ընտրեալ, հովիւ թանկագին,
Առ քեզ ողջունում՝ ազգդ սրտագին:

Դո՛ւ սրբազնութեան անձ վիճակուած,
Հարցեր կան, պէս պէս, քո առջև դրուած,
Որը նախորդներդ... Թողին թէրի դէմ,
Տեսնէր ազգի՛ այդ, քեզնով աւարտուած:

Հայի դարևոր, բաղձանքին լրիւ,
Տայիր լուծում մը՝ յաղթականօրէն,
Որ նա իր յոյսը, քո վրայ դրած,
Վեհիդ կամեցմամբ, լինէր կատարուած:

Զ Օ Ն

Ն Ո Ր Ի Ն Վ Ե Հ Ա Փ Ա Ռ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Տ. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ Բ.

Սրբազնասուրբ Հայրապետ եւ Աստուածարեւոյժ
Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Հ. ԲԱԻԻՐՎԵՏԱՐ ի մեծ Սիօնէն,
Նեոն ապշած նայեց, ոճրանիւթ գահէն,
Ինչպէս ծաղկազարդ, մուտքդ յաղթական,
Նոր օր և նոր կեանք տուիր հայութեան:

Եւ արդէն անձ բազմած կան գահիդ,
Ո՛վ մեծդ ընտրեալ հովիւ հայ Ազգի,
Աթոռ պատմական, մեր սուրբ հայրերի,
Աթոռ՝ պանծալի, պարծանք հայերի:

Զոր հիմնեալ պարթև մեծն Գրիգորի,
Ի գլուխ կանգնեցար, իջման տաճարի,
Նման Մովսիսի, արթուն դիտելու,
Հօտիդ Հարեաց դէմ, միշտ պայքարելու:

Ահա տեսնում ես, վիճակ մեր արդէն,
Մեզ կեանք պարգևիր քո այդ գահոյքէն,
Տես եւք հայրական հայեացքիդ կարօտ,
Ի կատար ածիր, մեր իղձերք թերոտ:

Հարթիր մեր ուղին, պատած տատասկով,
 Հարթիր՝ մեր շաւիղն, փշոտ ու քարոտ,
 Տես սա թրծւած, մեր հոգիք մաշոտ,
 Մեր սրտեաց նրբին լարիկներ բեկոտ:

Որ արդ նախորդիդ ձեռնարկած գործին,
 Պիտ գլուխ անցնիս, սրբութեամբ հարցին,
 Լիայոյս սրտով դէպ քեզ ենք յառած,
 Վճիռդ արդար տեսնենք կատարուած:

Մենք սրտատրոփ նայեմք անհամբեր,
 Բուժել ձեռքովդ անհուն մեր վէրքեր,
 Դա, արդէն իրօք վեհէդ է կախուած,
 Տալու մեր ձեռքը մեր իրաւունքներ:

Որը թողնում ենք գթառատ խղճիդ,
 Խղճա վեհափառ քո խղճուկ հօտիդ,
 Լեր մեր փրկողը, ժանտ շղթաներից,
 Դարերով պնդուած Գորդեան հանգուցից:

Կեցցես դու յաւէտ մեր մեծ վեհապետ,
 Կեցցես բազմատանջ՝ ով քաջդ հովուապետ,
 Տէր մեր երկաթէ անյաղթ Իդմիրլեան,
 Պարծանք պաշտելի համայն հայութեան:

ԿԵՂԾ ՀԱՄԲՈՅՐՆԵՐ

ԱՅԴՊԷՍ յուսացէք՝ թէ գայլը գառին,
 Կը լինի ընկեր, կողք կողքի կ'ապրին,
 Փինջ փնջի տուած կ'արծին միատեղ,
 Սա քանքաղդ ու քանդ ցաւ աշխարհը նեղ:

Այսպէս յուսացէք՝ առիւծն ու վագրը,
 Պիտ պարզեն զիրարց ջլոտ բազուկներ,
 Իբրև հարազատ եղբարք հայրենեաց,
 Մէջը ապրելու բնութեան բարեաց:

Այդպէս յուսացէք՝ թէ փիղն ու ցուլը,
 Այլ սերտ կապերով, պիտ դաշն կնքեն,
 Անտառի միջի այդ հօտորներ,
 Սիրաբուղի ոգւով, պիտ տան համբոյրներ:

Այդպէս յուսացէք՝ կոկորդիլոսը,
 Թափում է անկեղծ շըր շըր արցունքներ,
 Եւ վիզը ճկած, նայում հէք դէմքով,
 Գառնուկի նման, անմեղի սրտով:

Այդպէս յուսացէք՝ որ մուկն ու կատուն,
 Ոխն իրանց սրտէն, և այլ կը հանուն,
 Անցեալք մոռնալով, կուտան թաթիկներ,
 Հաշտ աչով նային կ'ըլլան եղբայրներ:

Այդպէս յուսացէ՛ք՝ օձն ու գորտը,
Թէ որ հանդիպին առաջ եղերքներ,
Անխաղճ բարեկամ մօտկեմօտ գալով,
Պիտի լզվրդեն մին մինի պռնկներ:

Այդպէս յուսացէ՛ք՝ կրակն ու ջուրը,
Այլ մինը միւսին պիտ' չլլայ ներհակ,
Պաշկներ տալով անկեղծ սիրաբար,
Զիրարը գրկելով, կ'ապրին հաշտաբար:

Այդպէս յուսացէ՛ք՝ այլ այսուհետեւ,
Կ'ըլլան հաւասար ազգան ու սոխակ,
Նա էլ նրան պէս, պատուաւոր էակ,
Պիտ' տայ վարդերին, գեղգեղուն դայլակ:

Այդպէս յուսացէ՛ք՝ ուժեղը տկարին,
Կ'ընէ նրան տէր իր իրաւունքին,
Այդպէս յուսացէ՛ք՝ գոռոզ մեծատուն,
Կ'ըլլայ բարեկամ խղճուկ աղքատին:

Օսմանեան սահմանադրութեան առթիւ.

Գ Ր Ի Զ

Գ Ր Ի Զ, դու Հային չըլլայ որ ատես,
Պակասը նրան ճակտին դրոշմես,
Թէև անտեղի... շռայլ է գովեստ,
Միշտ շոյիր նրան, որ սիրտը շահես:
Թէկուզ (նա) լինի ուղտից ծամուռն,
Ասա, նման ես ողորկ սօսենուն,
Իսկ եթէ օր մը, դպչիս իր թելին,
Գլխիդ լուտանքներ կը տեղան գոյն գոյն...

Գրիչ, տուր Հային յարգանք սիրադին,
Մըտէ՛ք չանցընես, թէ նրա ի՞նչին...
Կուզե՛ս որ նրան, դու լաւ երեսս,
Նետէ անութեն, միշտ անուշ կըլլաս:

Տեսար կեղտի մէջ, երբ փուֆ հոտում է
Գրիւր այդ հոտը վարդի բուրում է.
Քիթդ բռնելով չը նայիս դէմքին,
Գիտնաս որ այդ խիստ ցաւ կազդէ սրտին:

Երբ յանցանքները շարես ճակատին,
Մէկէն խօլըրտին աչքերը վրադ,
Քիթ ու պոկունքը, իսկոյն կը թթւին,
Վեց լիտըր մեղրով մեղայ թէ ուտուին:

Ձէ որ հայն արդէն, ոչ իրան համար,
Ուրիշին օգտին նա եկեր աշխարհ,
Իւր կենաց փառքը... ոտի տակ տալու
Միայն օտարին սիրտը շահելու:

Սոս, այդպէս բառեր մի տար երեսին,
Ծածկէ... մի շեշտեր, դուր չեն գար ներսին,
Իւր լից յարաժամ, հայի անիւին,
Որ չի ճռնչէ նա քո ականջին:

Եկ քեզի, գրիչ, գիտցիր քո խօսքեր,
Լեզուդ հեռուներ շատ մի տարածեր,
Յիսուսի նման դու ալ, կապտակուիս,
Գիտնաս որ Հայը, ճիշդը չի սիրեր:

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ը

Ե Ր Բ որ հրատապ հայը ու է...
Կարեւոր դործի ժողով մը ընէ,
Նախ քան խնդիրը, երեք անձերը,
Ոխ, ու կիրք, չարիք, ներս կ'հրաւիրէ:

Իբրեւ նախագահ՝, մինը վեր կենում,
Ինչ որ մի քանի բառեր թոթովում,
Լուրջ հարցի միտքը ամփոփ պարզելով,
Նստում է տեղը, խոնարհումներով:

Կարծեաց փոխանցման խորհուրդն սկսում,
Յանկարծ սրահը, ժխոր աղմկում,
Իբր ասպարէզ կոկորդ խղրտման
Բանը հասնում է... բռունցք բաժանման.

Եւ հուսկ աթոռներ ձեռք ձեռքէ խլում
Սրտանց իրարու քիթ պոկունք դուրում.
Ահա քեզ հայի ժողով տուր դմբակ,
Ո՛չ մի ազգ ունի սրան օրինակ:

Լաւ մը իրար հետ հաշիւ տեսնալով,
Կրքերին առատ գոհացում տալով,
Գործը սապէսով՝ լուծման է յանգում
Հարցը աւարտուած ժողովն է ցրւում:

Մ Ի Ն Չ ԵՐ Բ

Մ Ի Ն Չ Երբ պիտ' տանինք սահախատական,

Օտարի լուծը, մեր վզին վրայ,
Միթէ որ անվերջ, տքնանք ու ճգնանք,
Մեզ բաժին ընկեր հիւժ ու հեծեծանք:

Մինչ Երբ թշնամուն խոնարհենք կամքին,
Գործիքը եղնինք նրա հաճոյքին,
Դարեր անընդհատ, հեծած մեր ուսին,
Իբր հաւասար մի հեղ գրաստին:

Կաթիլ մը պատիւ արդէն մեր դէմքին,
Իսկի չթողուց խլեց թշնամին,
Խայտառակ դերը (նա) շարունակում,
Պղծում, աւերում, ամեն սրբութիւն:

Թէ կուգենք տեսնել, մեր պատիւ փրկուած,
Սա... եղեոնանքէն ընդմիջտ ազատուած,
Սիրավառ ոգւով, ձեռք պարզենք իրար,
Իջնենք կեանքի դաշտ, սրեր մերկցուցած:

Մինչ Երբ տաճկ ազգի փաթւենք ոտերուն,
Գուժ հայցենք նրա, անխիղճ քար սըրտէն.
Դեռ բաւ չէ՞ կուշ գանք... քաջ գիտենք արդէն
Պռկընիս չորցաւ փէշն համբուրելէն:

Ս ԷՐ

Մ Ի Ն Չ Երբ լոկ գոչենք կեցցէ Հայաստան,
Սեռտ սիրով ձուլուած, պէտք է զործնականն:
Ետ առնենք խլուած, մեր ազգի... փառքը
Ապա թէ ասենք, Կեցցե՛ Հայաստան:

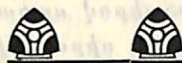
Փարւինք իրարու սիրով սրտագին,
Ինչպէս մի հոգի, մի սիրտ, մի մարմին,
Սէրն է՝ փրկողը, անկեալ Հայութեան,
Սիրով պիտ յաղթենք այնինչ... ամեն բան:

Սիրով մենք միայն, մեր սուրբ աշխարհը,
Թշնամուց կառնենք, կըլլանք զուտ տէրը,
Սիրով պիտ վանենք մեզ տիրող ցեղին.
Սիրով՝ վերջ պիտ տանք, մեր սև օրերին:

Սիրով պիտ հասնինք Հայք մեր ըղձանքին,
Տէրը պիտ ըլլանք լրիւ մեր անձին.
Հանգիստ հայրենեաց, գիրկն հարազատ,
Ապա իբրեւ մարդ, պիտ ապրինք ազատ:

Ամեն ազգութիւն հասաւ իր փառքին,
Դեռ մենք լիզում ենք ոսողի ոտներ...
Ինչո՞ւ այն ազատ ազգերի կարգին,
Չունենք բաղդը ապրել մարդկային:

Դեռ պիտ' լուկ գողնա՞նք կեցցե Հայաստան,
Հայք սրտով ձուլուած պէտք է գործնականն,
Ետ առնենք խլուած, մեր թուրն ու թազը,
Ապա թէ ասենք, կեցցե Արմենիան:

ԱՆՈՒՐՋՆԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀԸ

ՍԻՐՏ իմ անուշ հանգիստ կեցիր,
Մէջ աւերուած այդ յարկին,
Օհ, հերիք է, անխղճօրէն,
Զարնես կրծքիս տախտակին:

Վշտահարեալ ես այս կեանքից.
Թռչել կուզեմ դէպ անդին,
Բայց աւանդ որ անծանօթ եմ
Եղելու թեանցն Անդիին:

Արդեօք կտոյ մի՞ մէզերի մէջ
Հոգիների դրախտ մը,
Գէթ այդ անծայր եթերիցը
Լուր մը բերէր անհատ մը....

Ա՛խ, երանի արծուի նման
Սաւառնէի բիւ հրկնէր,
Իմ աչերովս տեսանէի
Թէ կան այնտեղ այդ փառքեր:

Երբ իրապէս անդ կայ կեանք մը
Հոգիների անտրտունջ,
Կեանք մը՝ յաւէրժ վայելքի մէջ
Հոգւոց ցնծանք միշտ անվերջ:

80484

54	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
55	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
56	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
57	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
58	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
59	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
60	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
61	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
62	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
63	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
64	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
65	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
66	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
67	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
68	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
69	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
70	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
71	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
72	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
73	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
74	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
75	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
76	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
77	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
78	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
79	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
80	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
81	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
82	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
83	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
84	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
85	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
86	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
87	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
88	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
89	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
90	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
91	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
92	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
93	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
94	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
95	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
96	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
97	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
98	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
99	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
100	ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

<< Ազգային գրադարան

NL0363842

60376

